

سارا بنی‌امیریان

مدرس دانشگاه، فناوری آموزشی،
کارشناس امور دانشجویی دانشگاه
فرهنگیان استان البرز

سبک‌های یادگیری! ابزاری علمی یا افسانه‌ای ماندگار؟

مروری بردنیای علم و پژوهش

در این بخش، مقاله‌های جدید و چالش‌برانگیزی را بررسی خواهیم کرد که در تلاش‌اند بر مرزهای علم و دانش حرکت کنند. در هر شماره، یک مقاله را انتخاب می‌کنیم و به دنیای پیچیده و جذاب آن وارد می‌شویم.

در سال‌های اخیر، آموزش مبتنی بر سبک‌های یادگیری^۱ (مثل بصری، شنیداری و حرکتی) به باوری رایج در میان معلمان و دست‌اندرکاران آموزشی تبدیل شده است. اما آیا واقعاً این سبک‌ها وجود دارند؟ یا تنها یک افسانه آموزشی‌اند که بدون شاهدهای علمی معتبر گسترش یافته‌اند؟

دکتر آگ استراب (۲۰۲۵) در وبگاه دانشگاه میشیگان مقاله‌ای

چالشی با عنوان «افسانه سبک‌های یادگیری»^۲ را در مجموعه مقاله‌های آموزش برخط برای اعضای هیئت علمی و دوست‌داران

ایده سبک‌های یادگیری
این است که افراد روش‌های
پایداری برای دریافت،
سازمان‌دهی، پردازش و
به‌خاطر سپردن اطلاعات دارند

یادگیری را و برخی عوامل دیگری مثل زمان یا دما را مؤثر می‌دانند. اکثر پرسش‌نامه‌ها بر اساس نظر خود فرد ساخته شده‌اند و بیشتر ترجیح‌های یادگیری را می‌سنجند تا سبک واقعی را. چون افراد معمولاً نمی‌دانند واقعاً چگونه بهتر یاد می‌گیرند. همچنین، سبک‌های یادگیری ناپایدار و به موضوع و زمان وابسته‌اند. مثلاً کسی ممکن است در تاریخ یادگیرنده حرکتی باشد، اما در ریاضی بصری. بنابراین، سبک یادگیری ویژگی ثابتی نیست و تشخیص آن در شرایط خاص دشوار است. در نهایت، «سبک‌ها» ناپایدار و غیرقابل اعتمادند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند، این ترجیح‌ها ممکن است ناپایدار باشند و وابسته به موضوع و با گذشت زمان تغییر کنند (Coffield & et al., 2004). یعنی ممکن است فردی در درس تاریخ یادگیرنده حرکتی باشد، اما در ریاضی (مثلاً حساب دیفرانسیل) یادگیرنده بصری باشد. یا در یادگیری دوچرخه‌سواری ترجیح دهد عملی یاد بگیرد نه از کتاب.

این سؤال‌ها مطرح می‌شوند که آیا سبک یادگیری یک ویژگی ثابت است یا حالتی موقتی؟ معلم چگونه می‌تواند سبک یادگیری دانش‌آموز را در موضوعی خاص و در زمانی مشخص بداند؟ آیا آموزش مطابق با سبک یادگیری به یادگیری بهتر منجر می‌شود؟

به طور ساده، هیچ مدرکی وجود ندارد که نشان دهد آموزش مطابق با سبک یادگیری خاص، باعث یادگیری بهتر شود. همچنین مطالعه‌ای نشان نداده است آموزش مطابق با سبک یادگیری تعیین شده، به حفظ بهتر، نتایج یادگیری بهتر یا موفقیت دانش‌آموز می‌انجامد و گاهی یادگیرندگان با روش‌های متفاوت بهتر عمل می‌کنند. بیشتر پژوهش‌ها نیز آموزش چندسبکی را ارائه می‌دهند که امکان سنجش دقیق اثر هر سبک را سخت می‌کند. بنابراین، با وجود جذابیت مفهوم سبک‌های یادگیری، این ایده فعلاً بیشترین افسانه است. اگرچه درباره موفقیت آموزش بر اساس سبک‌های یادگیری گزارش‌های زیادی وجود دارد، اما این نتایج لزوماً به معنای درستی این سبک‌ها نیستند.

حال چگونه می‌توان این موفقیت‌ها را توضیح داد؟

یکی از پاسخ‌های این سؤال یادگیری چندوجهی است؛ یعنی ارائه مطالب با استفاده از رسانه‌های متنوع (مثل تصویر،

آموزش که به یادگیری بیشتر درباره نظریه‌ها، چارچوب‌ها و پژوهش‌ها علاقه‌مندند، نوشته است. او با این مقدمه شروع می‌کند که اگر جایی مرتبط با آموزش بوده‌اید، احتمالاً عبارت سبک‌های یادگیری را شنیده‌اید؛ عبارت‌هایی مثل من یادگیرنده بصری هستم، یا من یادگیرنده شنیداری هستم. اگرچه ایده تقسیم‌بندی افراد به سبک‌های یادگیری آسان و جذاب به نظر می‌رسد، اما متأسفانه این مفهوم بسیار مشکل دارد. شواهد تجربی کمی پشت آن وجود دارند و ممکن است بیشتر به جای حل مشکل، مشکلی را ایجاد کند.

تنوع در آموزش و نه صرف ارائه با سبک خاص، اثربخشی یادگیری را بیشتر می‌کند

سبک‌های یادگیری چیست؟

ایده سبک‌های یادگیری این است که افراد روش‌های پایداری برای دریافت، سازمان‌دهی، پردازش و به‌خاطر سپردن اطلاعات دارند و با آموزش دادن به همان روش‌ها، دانش‌آموزان بهتر یاد می‌گیرند. یکی از مفاهیم محبوب سبک‌های یادگیری این است که شکل ارائه اطلاعات اهمیت دارد. مثلاً یادگیرنده بصری بهترین یادگیری را از طریق دیدن دارد و یادگیرنده شنیداری از طریق شنیدن.

نکته مهم: مفاهیم مرتبط دیگری مثل سبک‌های شناختی، راهبردهای یادگیری و ترجیح یادگیرنده نیز وجود دارند که گاهی به جای سبک‌های یادگیری به کار می‌روند. اما در این مقاله صرفاً به «سبک‌های یادگیری» پرداخته شده است.

سبک‌های یادگیری واقعاً وجود دارند؟

به طور کلی، بیشتر نظریه‌های سبک یادگیری دو فرض دارند: ۱. افراد یک سبک یادگیری قابل اندازه‌گیری و ثابت دارند. ۲. آموزش مطابق با آن سبک یادگیری به نتایج بهتر آموزشی منجر می‌شود و آموزش مخالف آن سبک از موفقیت می‌کاهد. از نظر نویسنده اصلی مقاله، هیچ یک از این دو فرض پشتوانه علمی ندارند و اینجا جایی است که مفهوم سبک‌های یادگیری فرو می‌پاشد.

سبک‌های یادگیری قابل اندازه‌گیری هستند؟

درباره سبک‌های یادگیری بیش از ۵۰ نظریه وجود دارد که برخی مثل نظریه «وی‌ای آرکی» شکل

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه این مقاله نشان می‌دهد بسیاری از آنچه به عنوان سبک‌های یادگیری شناخته می‌شود، در واقع ترجیح‌های فردی هستند که از نظر علمی پایداری و اعتبار کافی ندارند. پرسش‌نامه‌های مرسوم بیشتر بر خودگزارشی متکی‌اند و نمی‌توانند به درستی پیش‌بینی کنند فرد چگونه بهتر یاد می‌گیرد. تمرکز افراطی بر سبک‌های یادگیری، نه تنها ممکن است به درک نادرست فرایند یادگیری منجر شود، بلکه می‌تواند از احساس مسئولیت یادگیرندگان در قبال یادگیری خود بکاهد. براین اساس، به جای تطبیق آموزش با سبک‌های فرضی، پیشنهاد می‌شود رویکردهایی متنوع، فعال و مبتنی بر شواهد برای طراحی آموزشی در نظر گرفته شوند.

پی‌نوشت‌ها

- 1 learning styles
- 2 The Myth of 'Learning Styles'
- 3 VARK

منابع

- 1 Coffield, F., Moseley, D., Hall, E., & Ecclestone, K. (2004). Should we be using learning styles? What research has to say to practice: Learning & Skills Research Center.
- 2 Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. Educational Psychologist, 38, 43-52.
- 3 Straub, E. O. (2025, July 11). Roundup on research: The myth of 'learning styles'. University of Michigan. <https://onlineteaching.umich.edu/articles/the-myth-of-learning-styles/>

مقاله مکمل

فیلم مکمل

به جای تطبیق آموزش با سبک‌های فرضی، پیشنهاد می‌شود رویکردهایی متنوع، فعال و مبتنی بر شواهد برای طراحی آموزشی در نظر گرفته شوند

صدا و فعالیت عملی). این امر می‌تواند توجه دانش‌آموزان را بیشتر جلب کند و به یادگیری بهتر بینجامد. پژوهش‌های مایر و مورنو (۲۰۰۳) نیز نشان می‌دهند، ارائه هم‌زمان

صوت و تصویر، یادگیری را عمیق‌تر می‌کند، زیرا ذهن یادگیرنده درگیر پردازش فعال‌تری می‌شود. در واقع، تنوع در آموزش و نه صرف ارائه با سبک خاص، اثربخشی یادگیری را بیشتر می‌کند. هرگاه با عنوان سبک‌های یادگیری مواجه شدید، به این نکته‌ها توجه کنید:

❖ درباره چه چارچوبی از سبک‌های یادگیری صحبت است؟ برخی از آن‌ها اعتبار علمی بیشتری دارند و برخی کمتر. محبوب‌ترین سبک یادگیری، یعنی وی‌ای‌آرکی یا وارک^۳ کمترین اعتبار علمی را دارد. درباره سبک یادگیری مورد بحث اطلاعات بیشتری کسب کنید.

❖ سبک یادگیری و موفقیت چگونه اندازه‌گیری شده است؟ آیا این‌ها خودگزارش شده‌اند؟ آیا به نتایج تحصیلی نگاه شده یا فقط گزارش رضایت فرد از یادگیری سنجیده شده است؟

❖ آیا مطالعه به دقت کنترل شده است؟ بسیاری از مطالعات آموزش را به یک سبک خاص تطبیق نمی‌دهند، بلکه در آموزش‌ها از همه سبک‌ها استفاده می‌کنند تا همه دانش‌آموزان بتوانند از آن استفاده کنند. در نتیجه راهی برای اندازه‌گیری دقیق موفقیت وجود ندارد.